

OZEE

Yá pọ́ kú láε bee guu

Amosi gaa gbεa wè kwi taawa Ozee gò Lua lεdεkεna ũ Isaili b̀usu e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 750. A gò wè baakwi e g̀ọ́ pọ́ Asilio Samali s̀i, ò Isaili kpala m̀ide wè 721 guu.

G̀ọ́ bee (2Kia 14.23-17.23 gwa), Isaili b̀usu òkpaa. Kí Yeloboau plaade kpalablea gbεa Asilio gbãa lé dedεε. K̀ob̀ob̀oa kpalau mé lé Samali de, gbé pọ́ aa zè ní yákpaaanlaò ò wàε kpá kpalau. Yázesai pọ́ Amosi a yá'ò lé káfi. Luanaaikεnaò s̀ò, yá'ia ní lé maamaa, asa Kanaa b̀usu táagbagbaa lé g̀εk̀i e ní gbãaoε.

Yá'ia taa Ozee lè ǹsεa guu. Yá'ia pọ́ aà lè báasε d̀ò guupi b̀ò yá pọ́ Lua wàwã a gbéó náaisai yá musu guuε. Lua ye aa wεd̀o gbágbãai, i gbasaa àò yeńzi (14.2-10). Ozee m̀ε gbékekeak̀ε ò Lua yei (6.6) lá Yesu ò a baona waasokεa guuwa (Mat 9.13, 12.7).

Anabi Ozee lá yá zékalean ke:

Lεε 1-3 Ozee kua ní a nao yá

Lεε 4.1-9.9 Isailio kua yá ní lá an yápi de Luaεo

Lεε 9.10-14.1 Lua gbéó náaisaikε z̀inab̀k̀i

Lεε 14.2-10 Lua yea Isailiozi mé a z̀ible an náaisaikεwa

Ozee ǹo ní a néo

¹Yudaɔ kɪaɔ Uzia* n̄ Yotaũo† n̄ Aazao‡ n̄ Ezekiao§ n̄ Yehoasi né Yeloboaũ* Isailio kɪaɔ kpalablegɔɔ, Dii yā'ò Beeli né Ozeewe. ²Ké Dii nà yā'oa Ozeewa, a òè: Ge n̄ nɔe dɔe'ɪide se nɔ ũ, ní g̃inasɔɔnɔe si ɔ, asa b̃usuɛbeedeɔ ma to we, aale gb̃as̃ikɛ maamaae. ³Ɔ à gè Diblaiũ né Gomɛɛ sè nɔ ũ. Ɔ à nɔsiaànɔ, à ne'ɪ g̃ɔe ũ. ⁴Dii ò Ozeee: Tókpaè Yezelɛɛ, asa má tó gb̃é p̃ó wà n̄ dede Yezelɛɛo† yá wí Yehu bedeɔ musue tia, mí Isailio kpala mide. ⁵Gɔɔ bee má Isailio sá é'ɛ Yezelɛɛ guzulɛu.

⁶Gomɛɛ nɔs̃i ɔ, à ne'ɪ nɔe ũ, ɔ Dii ò Ozeee: Tókpaè Wégwaakuo, asa má Isailio wegwa ɔɔ, má s̃uuukɛn̄ɔ ɔɔ. ⁷Ama má Yudaɔ wegwa, mí n̄ suaba. Ma Dii an Lua, máme má n̄ suaba, i ke n̄ sáo ge n̄ f̃ɛndao ge n̄ z̃io ge n̄ s̃ó ge n̄ s̃ɔdeɔ no. ⁸Ké à Wégwaakuo kè ỹówa, à ne'ɪ g̃ɔe ũ ɔ. ⁹Dii mè: Tókpaè Magb̃éɔno, asa á de ma gb̃éɔ ũo mé má de á Lua ũo.

2

¹N beeo Isailio aao dasi lán ísiale ũf̃āwaaɛ, wa f̃ɔ n̄ lé d̃ɔo, wa f̃ɔ n̄ naoo.* Gu p̃ó má òuné ma gb̃éɔ no, we wa n̄ sísiu Lua b̃éɛ néɔ. ²Yudaɔ n̄ Isailio k̃āaa n̄ l̃ɛdoũo, aai d̃ɔaana m̃èndona dile n̄ p̃ó ũ. Aa b̃ɔle b̃usu n̄ b̃usuo, asa Yezelɛɛ g̃ɔɔpi aɔ z̃ɔɔe. ³A o á gb̃éɔne, g̃ɔe n̄ nɔeɔ, ma gb̃éɔn̄ n̄ ũ, ma n̄ wegwa.

Isailio dea Dii nɔ gb̃as̃ikɛna ũ

⁴Isailio, à z̃ɔadɔ á dawa,
à z̃ɔadɔwà,
asa ma n̄n̄n̄ aà ũ ɔɔ,

* **1:1** 2Kia 14.21 † **1:1** 2Kia 15.32 ‡ **1:1** 2Kia 16.1 § **1:1** 2Kia 18.1 * **1:1** 2Kia 14.23 † **1:4** 2Kia 10.11 * **2:1** Lom 9.26

mé aà zán ma ũ lo.
 Aà káaluakaa bo a wée,
 i mikē gbāsíkεawa.

⁵ Tó màa no, má pó piliwàè,
 i gō puizi,
 má tó aà gō láilai,
 lá wà aà ìwae.
 Má tó aà gō gbáa ũε,
 má aà li gugii ũε,
 mí tó aà ga ní imio.

⁶ Má aà néo wegwao,
 asa gīnasooone.

⁷ An da dōé'ii kè,
 ō à ní nōsì wisaikea guu.
 A mè á gé a gōpōsewae,
 aai a gba poblea ní ío ní sākāo
 ní bàabaaó ní nísio ní v̄εeo.

⁸ Ayámεto má zεdεè ní leo,
 má gī liaaàzi,
 ké asu te a dàaio yáí.

⁹ Tó à sù bò p̄εε a gōpōseozì sō,
 a ní leo,
 a kpálekεnízi, a ní eo,
 i me á εa ta a gō s̄éiawae,
 asa aà pō na yāa de tiaa.

¹⁰ I d̄s̄ ké máme ma pówεna ní v̄εeo kpàwao.
 Ma nísì ní ánusuo ní vuao n̄n̄oaaè,
 ō à a m̄oakè Baaliwa.

¹¹ A yáí má εa mà a pówεna síwà
 ní ma v̄εeo a kekεgō
 ní sākāo ní bàabaa pó à a puizi ùleoó,

¹² mí aà wisaike kaè a ozi
 aà gōpōseo wáa.

Gbêe a e à aà bo ma ɔziò.

¹³ Má aà pɔnakɛa midɛ píie,
dikpɛ pɔ í kɛ wě ní wěo pɔɔ

ní mɔ dafu pɔɔ ní kámabogɔɔ pɔɔ.

¹⁴ Má aà vɛɛliɔ ní aà kaadɔɛnliɔ dɛɛɛɛ,
lí pɔ à mè a gɔpɔsɛɔ mé fiabòðɛpiɔ,
mí tó gupi gɔ taaa ũ, sɛ̀anɔbɔɔ i ble.

¹⁵ Lá à tulaletikàtɛa t́aaɔnɛ,
à azia kèkɛ ní t́anaɔ ní nɔamblebɔɔ,
à pèlèò a gɔpɔsɛpiɔzi,

ɔ ma yá sàaàgu,

yápiɔ yáí má aà wɛt́ɛ.

Ma Dii máme má ò.

¹⁶ Má tó Isailiɔ ma yáze e,

má géríɔ gbáauɛ,

mí ní nòsɛ níniné.

¹⁷ We má ní vɛɛbuɔ sɔaauné,
mí Akoo guzulɛ† kɛné pɔ'eze ũ.

Aa ma yáma lá aa mà ní wéndia gɔɔ,
gɔɔ pɔ aa b̀ò Egipi.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

Gɔɔbeezi aa omɛɛ ní źá,

aa omɛɛ Baali bo.

¹⁹ Má t́aaɔ tɔbɔ ní léu,

an tó aɔ dɔ́ngu bo.

²⁰ Gɔɔ bee má yádile pɔɔnɛ píi an yá musu,

sɛ̀anɔbɔɔ ní b́aɔ ní pɔtaa'onkuawaɔ.

Má sá ní fɛ̀ndao ní źio midɛ an bùsuu,

mí tó aɔ ku we dɔɔɔa.

²¹ Má á kɛ ma nɔ ũ e gɔɔpiie,

má á kɛ ma nɔ ũ a zéwa súsuɛ,

mí wɛ̀nadɔ́ɛ gbêkɛ guu.

† 2:17 Yoz 7.24-26

22 Má á ke ma nɔ ũ ní náaio,
 íɔ ma dɔ̃ Dii ũ.

23 Ma Dii ma m̀è:

Gɔɔ bee má swáwɛ̃.

Má swáɛ musu yáí,

musu i swáɛ tɔɔle yáí,

24 tɔɔle i swáɛ pówena ní ṽɛɛo ní nísio yáí,

aai swáɛ bui pó má t̀ò yáí.

25 Má ní t̀s̃ ní bùsuu mazía pó ũ.

Bui pó ma tɔkpàè Wégwaakuopi,

má ní wegwa.

Bui pó ma tɔkpàè Magb̃ɔnɔpi,

má oné ma gb̃éɔ,

aai om̃ɛɛ ní Lua.‡

3

Ozee gea a nɔ kúí

1 Dii òm̃ɛɛ ɔ: Ge ñyɔ ye n nɔ gb̃ásíkɛna pó g̃ɔ p̃ále
 yeaàzizi, lá ma Dii má ye Isailiɔziwa, baa ké aaɔ ze
 ní dii p̃áleɔ, aaɔ ní ṽɛɛbe kàaɔ nide. 2 ɔ ma ánuusu
 kpà ɔwat̃ɛ g̃ɛo ní naa w̃éo koko g̃ɛo. 3 Má òè: Gɔɔ
 pla kɛmanɔ. Nsu d̃óɛ'íi ke ɔ, ísu gé g̃ɛe kíi ɔ,
 míɔ kunnɔ. 4 Asa Isailiɔ gɔɔplake kíasai, d̃aanasai
 sa'osai gb̃epelesai gb̃elasai sa'o'ulasai. 5 Bee gb̃ea aa
 ea su, aai Dii ní Lua ní ní kía Davidi buio kíi w̃ɛɛɛ.
 Gɔɔgb̃ez̃ázi aa ze ní Diio ní a èf̃aiao ní kpakpanagaaɔ.

4

Dii bɔbɔa ní Isailiɔ

1 Isailiɔ, à ma ỹama,
 asa má ỹaṽí ní bùsupideɔ.

‡ 2:25 Lom 9.25, 1Pie 2.10

Gbēe náai v̄io, gbēe gbēke v̄io,
gbēe ma d̄s̀ b̄usue bee guuo.

² Gb́ékaa n̄ ɛetoao mé kú a guu
n̄ gb̄ɛdeao n̄ kpáí'oao n̄ gb̄ásikeao.
Aaĩ gb̄āam̄né,
an gb̄ɛb̄alia zez̄ea v̄io.

³ A yáí tò b̄usupi ḡò w̄ɛnann̄o,
gb́é p̄o kú a guuo ḡò ȳèesai píi.
Baa se n̄òb̄o n̄ b̄āo n̄ kp̄o lé gaga.

⁴ Gbēe su lekpaakeo,
gbēe su z̄akao,
asa á sa'onao áme mále b̄ob̄án̄o.

⁵ I ḡɛnale fáane,
á ānabīo s̄o aaĩ ḡɛnapi léán̄o gwá.
A yáí má á bui mid̄e.

⁶ Ma gb́é̄o ḡò kaalea d̄ōa k̄ésāma yáí.
Lá a gí d̄ōai,
má gí à̄o de ma gb̄àgbanao ũe.
Lá mapi á Lua ikoyā s̄áágu,
màa á né̄o yá a s̄amagu s̄o.

⁷ Lá sa'onapīo k̄ò,
màa an duunk̄eam̄e k̄ò,
aa ma gawi l̄ɛũkpak̄è n̄ wíyāo.

⁸ Aaĩ sa p̄o ma gb́é̄o ò n̄ duuna yáí p̄o só.
A yáí an yāv̄aikāa ĩ k̄ené na.

⁹ Sa'onao muua n̄ gb́é̄pīe.
Má n̄ dàakeao w̄íné n̄ musue,
má fiaboné n̄ ȳakeawae.

¹⁰ Aa p̄oble, kási aa k̄āo,
aa gb̄ásike, kási aa k̄áfio,
asa aa p̄ākp̄amazi,

11 aa zè ní gbāsíkεaoε.

Vεε zi ní a dafuo ní mi líaa.

12 Lío ò aaí gé yāgbεaimá,
màsokεna go ì yā'oné.

Gbāsíkεa mé ní sāsā,
aaí gbāsíkε aa ní Lua to weε.

13 Aaí sa'o gbèsísíio musu,
aaí tulaletikateεa sísiowa
giali ní baalio ní gbénelio gbáu,
asa a uena ì kené naε.

A yái tò á nenεεo ì dóε'íi kε,
mé á né nao ì gbāsíkε.

14 Tó á nenεεo dóε'íi kè,
mé á né nao gbāsíkè,
má íadamáo,
asa á gōεo ì γε na nεε dóε'íideowaε,
aaí gé sa'oi ní táakpε káaluwaε.

Bui pó dōa vlo ì kaalεε.

15 Isailio, baa ké a gbāsíkè,
Yudaο su tàaeke màao.
Asu gé Giligalio,

ásu Betavē sísi kūo,
ásu legbē we à με ní Dii kuaoo.

16 Isailio swá gbāa lán zununuwaε,
ò mà géínno dádáκεkíi lán sāowaα?

17 Εflaiū buio ná táawa,
wà ní tó we.

18 Tó an í gbāa làa, aaí gbāsíkεε,
an dōaanao ye wisaiyāi à kè zài.

19 Zàa a ní séλε taδε,
an sa'okíio i widamá.

5

Isailiɔ daa yáú

- ¹ Sa'onao, à yáε bee ma,
Isailiɔ, à swákpa.
Kibeɔeɔ, à swáɔɔ yái,
asa máε yádaáλαε.
A gōné bai ũ Mizipa,
a filifilimbakpàné Taboo.
- ² Gbé d̀̀̀saipio kà zà ní gbēɔeao,
máε má ní swágaga nípii.
- ³ Máε má Eflaiũ buiɔ d̀̀,
Isailipio yá uleamεεo.
Eflaiũ buiɔ zè ní gbāsikeao saε,
Isailiɔ gbálè.
- ⁴ An yákeao mé tò aali su ní Luawao,
gbāsikea kú ní s̄ou, aa Dii d̄o.
- ⁵ Isailiɔ wala ì ní dayáú,
Eflaiũ buiɔ ì gēmbɔε ní duunkεa guu,
Yudaɔ ì gēmbɔεn̄no s̄ε.
- ⁶ Aaĩ gé Dii k̄i wεεei ní ní s̄ao ní ní zuo,
kási aali b̀̀wàò, à azia gáné.
- ⁷ Aa b̀̀ Dii kpe, ò aa naaen̄o ì'ì.
Wa ní kaale saε e m̄o do,
ampio ní ní buao.
- ⁸ A kuupe Gibea!
A k̀̀aεpe Lama!
A z̄igãale Betavē!
A d̄aa Bēyāmεε buiɔ!
- ⁹ Eflaiũ bùsu a ḡo bezia ũ an wetāḡoε.
Yá p̄o máε o Isaili buiɔne sea v̄io.
- ¹⁰ Yudaɔ kíao de lán gbé p̄o aaĩ k̄o se s̄oɔwae.

Má a pòkūma bòbómá lán ídaa guawae.

¹¹ Wàlè gbāamò Èflaiū buiòne,

yákpale mé ní ble,

asa aa gi te yāpāie.

¹² Má de Èflaiū buiòne lán bléwae,

má de Yudaòne mekemuuna ũ.

¹³ Ké Èflaiū buiò ní gyákea è,

mé Yudaò ní bòkea è,

Èflaiū buiò gè Asiliò kíi,

aa gbéò zì dònle gbèai ní kía zòwa,

kási a fṣ á gbágbāo,

a fṣ tó á bòó láao.

¹⁴ Asa máò de Èflaiū buiòne lán nòomusuwae,

máò de Yudaòne nòokusi ũe.

Má ní taitaie, mí dazeu,

má táínòe, suabanae aò kuo.

¹⁵ Má dazeu, mí tá ma kúki,

e aao ní tàae dṣ, aai ma kíi wèeie,

aai ma aeya ní yooyea guu.

6

Isailio i nòselileo

¹ A mò wà ea ta Diiwa.

ጐme wá taitai,

kási a wá gbágbāe.

ጐme wá ké ía,

kási a eṣekewàwēe.

² Gòòpla gbèa a wá lé ní láo,

a gòò àaòde zí i wá fèe,

wíò kuaàno.

³ Wà Dii dṣ wá péle aà dṣai.

Lá gudòa sea vío, a bò mówá,

a mówá lán káabuan louwa,

lán lou gbεzã pò ì kwε τολεwawa.

⁴ Eflaiũ buiò, bó má κεάνοι?

Yudaò, bó má κεάνοι?

A yeamazi δε λán suawaε,
lán κωκω fii pò ì gēzeawa.

⁵ A yáì tò ma á z̄z̄z̄ε

ní yá pò b̀ò ma léuo,

ma á δεδε ní ma ānabiò yáo.

Ma yákpaλεκαάνο b̀ò λán loupileawa.

⁶ Gbēκεκεak̄ε ò má yei,

i κε ma gbagbaa no.*

Ma d̄sa Lua ũ maa δε sa pò wĩ a pò káτεu à tékũa.

⁷ Aa ma bàakuarínò yá gb̀ò,

aa b̀ò ma κπε Adama.

⁸ Galada bùsudeòá yāvāikenaòνε,
gbēδε'au mé ìò té ní iau.

⁹ Lá gbāam̀onedεò ì gb̄́εò kpákpa,

màa sa'on gāliò ì κε,

aaĩ gb̄́εò δεδε Sikεũ z̄éu,

we aaĩ d̄aakεuné.

¹⁰ Ma yá pò ì dimá è Isailiòwa,

Eflaiũ buiò níziá kpà gbāsíkεawa,

Isailiò gbālè.

¹¹ A Yudaò s̄ò a ma vāikεa guu,

a ka κεκεα!

7

¹ Tó má ye mà su ní ma gb̄́εò ní pá ziuε,

tó má ye mà Isailiò gba aafiaε,

Eflaiũ buipiò duuna ì bilε,

Samalideò vāikεαò ì b̀ò gupuau.

* 6:6 Mat 9.13, 12.7

² Aale e ní yākeae dɔmaguo.

An dāa kúaamá, mále wesiε.

³ An yāvāikeaɔ ì ka kíagu,
an mɔafili ì ke dɔaanaɔne na.

⁴ Gbāsikenaɔne nípii,
an me ìɔ wāa lán pēekpewa.

Za pēetotogɔɔ e a kákāgɔɔ
pēekena lí a té keke ɔɔ.

⁵ Kía dikpεgɔɔ v̄εε ì tékpa kíaguo,
kía i ɔda kɔ ɔu ní gbélaanikenaɔ.

⁶ An me wà ní kōnio lán pēekpewa,
gwá an pɔ ì gi àɔ f̄εa e gu gè d̄ɔɔ,
̄ɔ ì dede kɔɔ lán t̄elepɔwa.

⁷ Ampii aa wāa lán pēekpewa,
aaĩ bùsu yāḡɔḡɔnaɔ mómɔ.
An kíaɔ ì kwε pii,
an gb̄εe lí lezumazio.

⁸ Eflaiũ buiɔ yāalea ní buipāleɔ,
̄ɔ aa ḡɔ lán kàagbaala lilesaiwa.

⁹ Buipāleɔ lé ní gbāable, aa d̄ɔɔ,
an mikā lé dadau, aa a f̄ān v̄iɔ.

¹⁰ Isailiɔ wala ì ní dayāu,
gia ní beeo aali tá Dii ní Luawao,
aali aà k̄íi wεεleɔ.

¹¹ Eflaiũ buiɔ de lán felenawaε.
Sɔũɔne, aa mi v̄iɔ,
aaĩ lezu Egipɔzi,
̄ɔ aaĩ ea gé Asiliɔwa.

¹² Tó aa dāzeu, má táalu zuńlaε,
mí ní kwé lán bāɔwa.
Tó aa k̄āaa gudoũ,
mí ní wetā ní vāikea yái.

13 Waiyoo ampio, asa aa kɛ̃aɛ.
Kaale mé gɔ̀nɛ́, asa aa b̀ò ma kpee.
Má ye mà ní bo, ɔ̃ aaĩ eɛdɔa.

14 Aali wiilea ní ǹòsemendooo,
aaĩ wiipe ní lii musu.
Aaĩ nízia líli p̀ówena ní ṽɛeo ea yáí,
aaĩ kɛ̃a.

15 Ma ní toto,
má tò an g̀asa gb̃aakù,
ɔ̃ aaĩ làasoo ṽái ke ma musu.

16 Ma Musude, aali suao,
aa de lán sá gia baiwaɛ.
F̃enda mé a ní kíao kwé an lé'ea yáí,
Egipio i ní yáalo.

8

Yákpale z̃ɔ̃lea p̀òbɔz̃akenaɔwa

1 Lépe k̃aaewa!

Wàle su lélei ma gbé Isailioɔwa lán kúuwa,
asa aa ma bàakuaínɔ yá gb̀ò,
aa b̀ò ma ikoyã kpee.

2 Isailio ì lezumazi wà me:
Wá Lua, wá n d̃ɔ!

3 Lá Isailio gĩ yãmaai,
ibee a ní gb̃eseeleɛ.

4 Aaĩ kíao kpa ma lé saiɛ,
aaĩ d̃ɔaanaɔ dile ma d̃ɔa saiɛ.
Aaĩ táao pí níziaɛ ní ánusuo ní vuao.

A yáí ɔ̃ aa kaalei.

5 Ma gi Samalideɔ zugaaei,
ma p̀ò p̃ánízi.
Kua gb̃alesai aɔ ní fu e b̀oe ni?

⁶ Isaili ɔ̀zíkɛna mé gáaepi kè,
Samalideɔ pópíá Lua no,
wa wíwi kélekɛɛ.

⁷ Iana aai t́, ɔ̀ i bolené zàa ũ.
Ese i piao, wa e wísilɔ.

Baa tó à p̄ia,
buip̄aleɔ mé aa mós ní pós naaa.

⁸ Isailiɔ gò pobleaɔ ũ,
aa gò lán pós pós wa yeiɔwa buiɔ guu.

⁹ Asa aa gè Asiliɔwa,
lán sèa zàa'ina pós ɔ̀ be adowaɛ.
Eflaiũ buiɔ ɔ̀ gbēna wɛɛɛ ní pòɔɛ.

¹⁰ Baa ké aa gbēnakpà ní buip̄aleɔ,
má ní naaaɛ sa.
Kía zɔ̀ mé a ɔ̀tómá,
aai na laoawa.

¹¹ Eflaiũ buiɔ sa'okliɔ kò duunakēama yáí,
ɔ̀ sa'oklipiɔ gòné duunkɛzɛ ũ.

¹² Ma yākèné dasi ma ikoyã ũ,
ɔ̀ aa dilɛ yã z̄ilo ũ.

¹³ Aai ma gbagba, ɔ̀ aai a nòɔ só.
Ma Dii ma pò namáo,
an v̄aikea dɔmagu.
Má tó an duuna wi ní musuɛ,
aai ɛa ta Egipi.

¹⁴ Isailiɔ Kena yá s̄ánguɛ,
ɔ̀ aalɛ ní kibɛɔ kpakpa.
Yudaɔ lé w̄éɛ bíideɔ kálɛkalɛ,
kási má tes̄ w̄élep̄iɔwaɛ,
an kibɛpiɔ i tékũ.

9

¹ Isailio, ásu pɔnakεo,
 ásu yáalɔ lán buipáleɔwao,
 asa a á Lua tò we,
 a γε gbāsíkè táa yá musue.
 Pówengbēkii píiu á pɔ ɔɔ dɔ táagbagba'aseawae.
² Pówengbēkiió ní v̄εεf̄εkiió f̄s á gwao,
 v̄εε dafu a bɔo.
³ Eflaiũ buiɔ ḡs Dii bùsuuo,
 aa εa ta Egipi,
 aa ní t̄ε ble Asili bùsuu.
⁴ Aa e v̄εε t̄s̄le Diiwa weo,
 an sa'obɔɔ kaaàguo.
 An blepiɔ de lán γε'ɔɔlɔnaɔ blewae,
 a blenaɔ gbāleε.
 Aa blepi mɔaokε níziaε,
 aa e γεò Dii kpéuo.
⁵ Dikpe pɔ Dii díle a pɔ ũ,
 kpelewa aa ke gɔɔpiɔ z̄ii?
⁶ Gwa, baa tó aa p̄ili kaalewa,
 Egipiɔ ní γε káaa, Mefisideɔ ní v̄i.
 Leaa mé a k̄ūaa ní ánuusu pɔ beεedeɔwa,
 lesikao i kúle ní kpéɔwa.
⁷ Tɔsimagɔɔ lé m̄ó,*
 fiabonegɔɔ lé ká!
 A to Isailio d̄s!
 An duun z̄ɔɔ ní ńi pɔ aa sè ní Luao yái,
 aai ānabi gwa sɔũ ũε,
 aai gb̄é pɔ Lua Nisina lé dɔaaε dile íande ũε.
⁸ Anabiá gud̄sanaε
 ma Lua gb̄é Eflaiũ buiɔne,

---

* 9:7 Luk 21.22

ō wī filifilimbakpaè a t́aa'ozeu,
wī íbèlɛsɛaàno a Lua kpéu.

⁹ Aa sí yádɔɔsaiu
lá wa kè Gibɛa yāawa.†
An vāikɛa dɔ Luagu,
a ní duuna wíné ní musue.

¹⁰ Ma Isailio ea de lán vēbɛɔ kōmpaa gbáauwae.

Wésia ní deziɔlɛ de lán kaadɔɛn né śeia eawae.

Ama ké aa kà Baali Peoo,

aa nízia kpà táawa,‡

ō aa b̀èkù lán pɔ pɔ aa yeipiwa.

¹¹ Eflaiū buio gawi a gēzɛa lán bāwae.

Nɔsia aɔ kuo, nɔsindɛ aɔ kuo, nɛ'ia aɔ kuo.

¹² Baa tó aa né gwà, à gbāakù,

má tó aa kuawàɛ e gbéɔ gɛ láaò.

Waiyoo ampio, tó ma bo ní kpɛ.

¹³ Má è Eflaiū bui néɔ g̀ɔ

lán ǹɔɔ pɔ toenaɔ ní dadan'aɛkɛwa,

aa b̀lɛ ní ní néɔ gbēdenaɔnɛ.

¹⁴ N ní gba pɔ Dii! Bó nýɔ ní gbai?

Nɛansakpɛ pɔ a nɔ ì gboo ní ý isaiɔɛ.

¹⁵ An vāikɛa ku Giligali píi,

we ma zaungu.

Má ní yá ma kpéue,

ké an yákeɔ vāi yái.

Máɔ yeńzi bo

an kía swágbāadeɔ yái.

¹⁶ Eflaiū buio gyā s̀ɛ,

an źina imi, aalɛ nɛ'io.

Baa tó aa ì,

† 9:9 Dɔa 19.1-30   ‡ 9:10 Nao 25.1-5

má tó né pò an pò dɔwàɔ gagae.

¹⁷ Ma Lua a gínziε,
aai liaaliaa buipálee guu,
asa aai aà yāmao.

10

Isailiɔ kpala midεa

¹ Isailiɔá v̄eli ɔtaae yāa,
aaĩ ne'i níziε.
Lá an népiɔ kò,
màa an sa'okliɔ kò.
Lá an bùsu maakù,
màa aa zāblè ní gbè táaɔwa.

² Mɔafili ní sɔ pà,
an tàae a wi ní musue sa.
Dii a ní sa'oklipiɔ gbooe,
í ní gbè táapiɔ wíwi,

³ aai gbasaa me: Wá kía vío,
ké wá Dii vía vío yáí.
Baa tó wá kía ví,
bó a f̄ wow̄εi?

⁴ Aaĩ lé p̄aɔ gb̄εgb̄ε,
aaĩ εεɔ tóto,
aaĩ l̄edoũɔ kekeĩnɔ,
̄ k̄ káalakεa ì ligua
lán s̄apaa dafu k̄ae néwa.

⁵ Samalideɔ me a lua Betav̄ε gáae yáí,
wa ɔɔb̄è, a sa'onaa i búbuape.
A gawi a midε,
asa wa símá wà taðε.

⁶ Wa se tað Asili bùsuu falu ũ an kía z̄ɔεε.
Eflaiũ buiɔ gee a ḡɔ kpá ní w̄éi,

wí a Isailiò kú zé pò aa se yáí.

⁷ Samali bùsu a midε,
a kía a gēzεa
lán lí miòna pò í lé séwa.

⁸ Gulεsí pò wa bò táaòneò bãde,
asa a de Isailiò duuna ũε.
Lεò ní lá úadeò fεε da ní sa'oklipiòla,
aai o gbεsiòne aa léε simá,
aai o sìsiòne aa kúrila.*

⁹ Za gòò pò Isailiò duunakè Gibεa, aa zèòε.
Zi a yābēεkenapiò le Gibεao lé?

¹⁰ Gòò pò má yei, má ní swágagae,
buipāleò i mò kāaañzi,
aai mòkamá ní duuna lεε pla yáí.

¹¹ Eflaiũ buiòá zununuε,
wà zídàè, a ye ésegbēai.
Má zuudané ní nòε maaε,
mí tó aa soona gále.

Yudaò i sapa,
Yakòbu buiò i gudaai.

¹² A maa tó, í kεkε gbēke ũ.
A kpase kē wásawasa,†
asa Dii kíi wεεlea gòò kàε,
e aàò mò èfāaiò pisiiwá.

¹³ A vāi tò á kèkε yābēε ũ,
ò a blε mòafilidepi blè.
Ké a ázia gbāa náaikè,
mé a ze ní á zīgò dasiò yáí,

¹⁴ wa zì zòadòwá,
wa á wéε bíideò dúuzò,

* **10:8** Luk 23.30, Zia 6.16 † **10:12** Zel 4.3

lá kí Samana Betaabe kàale
à n̄ēēo ní ní n̄ēo w̄iwi z̄ikaḡōwa.

¹⁵ M̄aa wa keé Betelidēo,
asa á v̄āik̄ea k̄è z̄āie.
Tó gu d̄ò, Isailīo k̄ia āo ku bo.

11

Lua yea Isailīozi

¹ Ké Isailīo de èwaasona ũ,
ma aà gb̄èsi Egipi.*

² Ama lá mále lezuńzi,
m̄aa aale z̄à k̄ũman̄o.

Aaĩ̄o sa'o t̄aāwa,
aaĩ̄o tulaletikatēa ní diip̄īone.

³ Mám̄e ma tá dàda Èflaiũ buīone,
ma ní kpá ma k̄ùe,
õ aai d̄õ ké m̄ám̄e ma ní gbá aafiao.

⁴ Ma gb̄ēke galakp̄an̄é,
ma ní ḡále ní yenzi bao,
ma zuub̄òlen̄é,
ma naale ma bl̄e kp̄amá.

⁵ Lá aa ḡi n̄òselilei,
aa ea ta Egipio lé?
Asilīo mé aao kiblem̄á.

⁶ F̄ēnda a teke an w̄élēo guu,
wa ní bole gb̄áāo w̄iwi.
Wa ní lekpaaī gboo,

⁷ asa ma gb̄épīo b̄ò ma kpe.
Baa tó aale lezumazi,
ma Musude, má ní gba gb̄āao.

⁸ N beeo á Èflaiũ buīo,
má f̄ȭokpaázio,

---

* **11:1** B̄oa 4.22, Mat 2.15

á Isailio, má f̄s mà á kpámáo.
 Má f̄s mà k̄éé lá má k̄è Adamaewao,
 má f̄s mà á baa daaa ní Zeboiũoo.†
 Ma n̄òsel̄ile á yá musu,
 ma w̄enad̄oáé f̄èl̄e.
 9 Má ea Ef̄laiũ buio ásooke bo,
 má p̄okũma p̄ási b̄ob̄omáo,
 asa Luan ma ũ,
 i k̄e gb̄enaz̄inan ma ũo.
 Lua p̄ó a kua adoan ma ũ á guu,
 má m̄ó á kaaleio.
 10 Má pala lán n̄òm̄usuwa,
 aai temazi.
 Tó ma pala,
 ma népio b̄o be'ae oi,
 aai m̄o ma kíi ní lualua.
 11 Aa b̄o Egipi ní lualua lán b̄āowa.
 Aa b̄o Asili bùsuu lán felenaowa,
 mí ní k̄ále ní be.
 Ma Dii m̄ám̄e má ò.

12

Isailio duunakea

1 Ef̄laiũ buio ȳāllamazi,
 Isailio m̄oafilik̄èkem̄e,
 Yudaō lé p̄ām̄e z̄éa lo
 baa ma Náaide p̄ó ma kua adoa.
 2 Ef̄laiũ buio i íana m̄óm̄o,
 aaiō kp̄áleke íamp̄uui,
 s̄ás̄aȳā ní ȳāp̄āsiō i k̄ó ní guu.
 Aaĩ k̄ō ȳāma ní Asilio,
 aaĩ gé Egipi ní nisio.
 3 Dii ȳāv̄i ní Yudaō,

---

† 11:8 Iko 29.23

a Yakɔbu buiɔ d̀aa ẃiné ní musu,
i fiaboné ní ỳákeawa.

⁴Yakɔbu d̀ò a v̀ii gbatoewa a da neasakreu.*

Ké à z̀ɔɔk̀ù, à d̀ɛ̀ekà ní Luao,

⁵à d̀ɛ̀ekà ní àa malaikao à d̀ɛ̀enè,†
à ɔ̀òb̀ à s̀uugb̀èawà.

A kp̀aaũaànɔ Beteli,‡

ɔ̀ à ỳa'òaaànɔ we.

⁶Àa t̀ón Dii,

Dii Lua Zig̀ɔde.

⁷Apiɔ s̀ɔ, à su á Luawa,

àò k̀ú ní gb̀ɛ̀keo ní ỳákea a z̀éwao,

á wé iɔ d̀ò á Luazi g̀ɔɔpii.

⁸Laatana iɔ kiloo v̀ai k̀ũa,

gb̀ɛ̀blea mé ì keè na.

⁹Eflaiũ buiɔ mè: Wa ke ɔ̀deɔ ù,

wa g̀ɔ àizεεdeɔ ù.

Wá ɔ̀dapi ỳái

wa wá ỳav̀ai ge duuna eo.

¹⁰Mámema Dii á Lua,

ma á bóle Egipte.

Má tó à ɛa àò ku zẁaakreu guu lɔe,

lá i ke dikpe z̀íwa.

¹¹Ma ỳad̀a ànabiɔne,

mámε má tò aa wépfunguɔ è dasi,

ɔ̀ aa ỳa'ò gb̀éɔne ní ỳaasio.

¹²Lá Galadadeɔ z̀è ní t̀aa ỳáo,

aa g̀ɔ̀ p̀a síanae.

Lá Giligalideɔ ì sa'o ní zuswanao,

an sa'ok̀iiɔ g̀ɔ̀né gb̀èzeɔ ù bugbeue.

* **12:4** Daa 25.26 † **12:5** Daa 32.24-26 ‡ **12:5** Daa 28.10-22

13 Yakɔbu bàalè gè Sili bùsuu,
Isaili zɔblè we nɔwelea yá musu,
nɔ yá musu ɔ à dádākè. §

14 Dii tò ānabi bò ní Isailiɔ Egipi,*
ɔ à ní dádākè ānabipi sabai.

15 Eflaiũ buiɔ Dii pɔ fèlèè maamaae.
Dii a to an gbēdeea yá wí ní musue,
i fiaboné sa pó aa kàagu yái.

13

Dii pɔpaa a gbézi

1 Ké Eflaiũ buiɔ yá'ò, wà lùalua,
aame gbāa Isailiɔ guu.

Ɔ aa tàækè Baali yá musu,
a yái an kpala a gai.

2 An duunkɛa lé dɛdɛɛ sa,
aale ánuusu kása níziæ táaɔ ũ.
An ɔzikenao mé lé ní diipiopi ní ɔno léu.
Wí ní yá'o wí me,
aaí sa'o ní gbēnazinao,
aaí lépɛpɛ zugaae taaɔwa.

3 A yái tò aa gò lán suakpaa kɔɔwa,
lán kɔɔkɔ fii pó í gēzɛawa,
lán ése úa pó zàa í sélɛwa,
lán súlɛ pó í bɔ fɛnɛntiuwa.

4 Mámɛmaa Dii á Lua pó á bóle Egipi.
Asu àò diie dɔo, ma bàasio.
Suabanae kuo, sema mapi.

5 Mámɛ ma á gwá guwaiwaiu,
ma ɔliaázi bùsu guwāadeu.

§ 12:13 Daa 29.1-20 * 12:14 Bɔa 12.50-51

6 Ké ma á dádâkè, a kã.
 Ké a kã á làa, a ázîa sè lesî,
 ñ ma yá sàágu.
 7 Too! Má kusiwá lán nòomusuwae,
 mí á dádã zéu lán gbεaanawa.
 8 Má mlēwá lán wàì pò wà a né sèlεwae,
 mí á kùa goaa mà á só lán nòokusiwa,
 má á taitai lán maiwa.
 9 Á Isailiò, á kaalεε,
 ké a bò mapi á Dònlεde kpe yáì.
 10 Á kía pò ì á suaba ku máε sa?
 Á wéle dɔaana pò á òné
 aa kía kpáé* ku má ni?
 11 Ma kía kpàé ñ pòkūmao,†
 ñ ma aà síwá ñ pòfēo.‡
 12 Εflaiū buiò yāvāiò dilεa,
 wà ñ duuna kà láu.
 13 Aa δε lán né sòúwa a igòò,
 nòwāwā mò, ñ népi gî bòi.
 14 Má ñ bò beda gbāaue?
 Má ñ sí gawae?
 Ga, n sεwe kúmáε?
 Beda, n gbēkaalεbò sò bε?§
 Má ñ wegwao.
 15 Baa tó Εflaiū buiò kò ñ gbéò guu,
 ían wāa a bò guwaiwaiu à sumáε.
 Nibòna a giigaga,
 lò'i a ba,
 wa léle ñ làasiòwae,
 wi ñ pò bεεdeò séle.

* **13:10** 1Sam 8.5-6 † **13:11** 1Sam 10.17-24 ‡ **13:11** 1Sam
 15.26 § **13:14** 1Kln 15.55

14

¹ Samalideɔ taae a wi ní musue,
asa aa bò ní Lua kpee.
Wa ní kwé ní fẽndaoe,
wi ní néɔ wíwi,
wi ní nɔsindeeɔ puipui.

Isailiɔ nɔselileɔ

² A Isailiɔ, à su Dii á Luawa,
á yãvãio mé tò a kpagua.

³ A su Diiwa, í yãsiuè à oè:

Wá yãvãio kéwá,
gbãakpawázi, wí n sáaukpa.

⁴ Asiliɔ fɔ wá boɔ,
wá di ní sɔɔ kpe boɔ.

Táa pɔ wa ní píɔ
wá ní sisi wá diiɔ ũ boɔ,
asa míme ni tone pɔ gwana víoɔ wegwa.

⁵ Ma Dii ma mè:

Má ní gbágbã ní ní pòɔɔzãkegyãɔ,
ma yearízi a ke zài,
asa ma pɔ wèemá.

⁶ Máo de Isailiɔne mɔse ũ,
aaiɔ vuke,
aai zínapele lán Libã bùsu líwa.

⁷ Aa boɔboɔ,
aaiɔ gawi ví lán kuliwa,
an gí iɔ na lán seɔe líwa.

⁸ Aa bekpa ma uei,
aai boɔe lán pówenawa.

Aa vuke lán vɛeliwa,
aai tobo lán Libã bùsu vɛewa.

⁹ Bó Eflaiũ buiɔ ke ní táaɔ bi?
Máme má ní wabikɛa sí,

míḃ wéteńzi.
 Má de lán pēli pó a lá sisiawaε,
 an káfia a bḃ ma kíε.
¹⁰ Déme ōno víi?
 Aà làasooke yápiwa.
 Déme làasoo víi?
 Aà yápi gbadḵ.
 Asa Dii yákeao maa,
 gbēmaao Ìḃ tei.
 Aà yāmansaiḃ sḵ aai pāalεè.

Bibeli Luayátaalá **The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria**

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9